

IMPACTUL MIGRAȚIEI INTERNE ASUPRA STRUCTURII DEMOGRAFICE ÎN RAIOANELE REPUBLICII MOLDOVA

Vitalie ȘTÎRBA, cercetător științific,
Centrul de Cercetări Demografice al INCE

În acest articol sunt analizate schimbările în structura populației ca rezultat al mișcărilor migratorii interne în perioada anilor 2010-2014. Prin prisma acestui studiu, menționăm și în cazul când numărul populației în localitățile care sunt centre economice și socioculturale nu este în creștere, migrația internă creează unele schimbări în componența generațiilor, unde creșterea numerică ajunge la 4,7% pentru populația tânără și în vârsta aptă de muncă. Localitățile care au un spor negativ al migrației pierd, în primul rând, populația în vârstele tinere și cele apte de muncă, ca rezultat fiind supuse riscului să nu își valorifice potențialul său de creștere economică pe termen mediu sau lung, fapt ce va stimula continuarea acestui proces.

Keywords: migrația internă, structura populației, urbanizare.

This article analyzes the changes in the population structure as a result of internal migration movements during the years 2010-2014. According to this study, when the population in the localities, that are economic and socio-cultural centers, is not increasing – then the internal migration causes changes in the structure of the generations where the young people and working-age population reach 4.7%. The localities with a negative net migration rate primarily lose the young and working-age population, as a result being at risk of not capitalizing their economic growth potential on medium- or long-term, which will stimulate the continuation of the migration.

Keywords: internal migration, population structure, urbanization.

În condițiile depopulării și îmbătrânirii populației, evidențiată în unele dintre localitățile Republicii Moldova [1, p. 77-80], și invers, întinerirea și menținerea sau creșterea numărului de locuitori în altele, unul din factorii ce influențează dinamica populației din cadrul acestora este migrația internă. În opinia autorilor Zagorodnaia E. și Zelenciuc V., anume migrația dictează numărul populației din orașele și localitățile rurale din Republica Moldova, această influență având și o reflexie asupra structurii populației din cadrul acestora [2].

Ca fenomen demografic, migrația populației a fost studiată de către reprezentanți ai diferitor domenii de activitate. E.Ravenstein într-un articol de-al său a formulat 11 caracteristici descriptive ale migrației, printre care se regăsesc: vârsta și sexul migrantilor, motivele migrațiilor, mărimea localităților de origine și destinație etc. [3, p. 196-199]. Bazându-se pe legile lui Ravenstein, George Kingsley Zipf și-a făcut cunoscută ipoteza, ideea căreia se baza pe faptul că mărimea fluxului migrator dintre două localități este determinat de cantitatea numerică a populației și, nu în ultimul rând, de distanța dintre ele – o analogie a legii gravitației universale [4, p. 677-686]. Ideile lui Zipf au lăsat mult entuziasm, însă odată cu dezvoltarea tehnologiilor, infrastructurii și tipurilor de transporturi conceptul de distanță a devenit unul relativ. Modelul "Zelinsky's mobility transition" prezintă procesul migrației populației prin prisma unei tranziții, în dependență de gradul de dezvoltare economică al statului, conceptul acestei teorii prezintă creșterea și redirectionarea fluxurilor migratorii odată cu trecerea de la nivelul de dezvoltare pre-industrial al statului la cel post-industrial [5, p. 219-249].

Acest articol are ca scop să evalueze schimbările numerice în structura populației la nivel raional, în cohortele născute până în anul 2009, care s-au format în urma mișcărilor migratorii interne în decursul perioadei anilor 2010-2014. Rezultatele

studiului vin să reanimeze atenția asupra fenomenului migrației interne, și anume în schimbările care au loc în structura populației, având în vedere că creșterea numărului populației în orașele mari, dar și a gradului de urbanizare în ansamblu, nu mai înregistrează intensitatea corespunzătoare anilor '70-'80 [6, p. 60-66]. Avantajul acestui studiu este că, la baza datelor empirice a fost utilizat numărul populației (rezidenților) după anul nașterii în profil teritorial.

Metoda de măsurare

Pentru acest studiu, ca metodă alternativă de măsurare a impactului migrației interne asupra structurii populației în raioanele republicii, a fost folosit numărul populației stabile, după vârstă și anul nașterii, la 01.01 al anilor 2010 și 2015. În Fig. 1 este reprezentată mișcarea generațiilor pe diagrama Lexis, care ne permite să urmărim componența numerică a fiecărei cohorte după anul nașterii la nivel de raion conform informației oferite de către Biroul Național de Statistică. Ca rezultat, efectul cumulativ al migrației interne, pe parcursul a 5 ani calendaristici, va fi evidențiat în raioanele cu un grad de atractivitate sporit – prin creșterea numerică a unor cohorte.

Având în vedere că datele înregistrate de către ÎS "REGISTRU", ce ține de schimbările de domiciliu, sunt emise către BNS și incluse în numărul populației la nivel de raioane [7], principala provocare rămâne a fi extragerea deceselor din generațiile corespunzătoare. Datele livrate de către BNS, ce țin de numărul deceselor la nivelul unităților administrativ-teritoriale, se referă la vârsta și anul decesului (3rd Lexis set), care constituie două generații născute în ani învecinați. Distribuirea deceselor anuale după anul nașterii (2nd Lexis set) Fig. 2, se va efectua după formula:

$$(0,5 * D_{x,t}) + (0,5 * D_{x+1,t}),$$

unde:

D – numărul de decese;

x – vârsta la care a avut loc decesul;

t – anul calendaristic când a avut loc decesul.

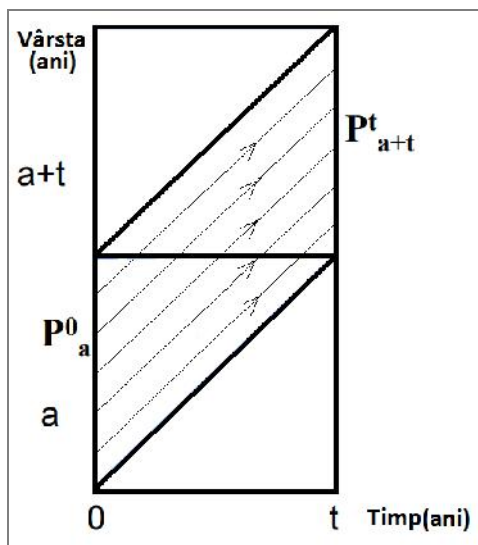

Figura 1. Mișcarea generațiilor pe diagrama Lexis după timp și vârstă

Sursa: Elaborat de către autor.

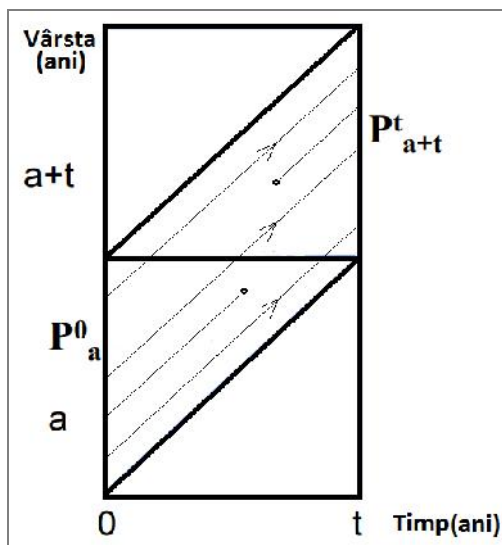

Figura 2. Mișcarea generațiilor pe diagrama Lexis după timp și vârstă, cu intrări (migrație) și ieșiri (decese și migrație)

Sursa: Elaborat de către autor.

Repartizarea egală a deceselor pe triunghiurile Lexis a fost efectuată din cauza numărului mic al populației în raioanele țării, mărimilor relativ egale ale generațiilor învecinate, dar și probabilităților de deces, care nu diferă semnificativ în vârstelor consecutive. Decesele înregistrate în perioada primului an de viață din cadrul generației născute în 2009 sunt repartizate ținându-se cont de prevalența deceselor în primele 6 luni ale vieții.

Comparabilitatea schimbărilor în componența numerică a generațiilor dintre anii calendaristici 2010-2015 (*Fig. 1, Fig. 2*) este efectuată după formula:

$$P_{x2015} - P_{x2010} + D_{x2010-2014},$$

unde:

P_x – populația din generația anului x ;

D_x – numărul de decese din cadrul generației x .

Rezultatele studiului

În cazul studiului asupra unităților administrativ-teritoriale, ce ține de mișcările migratorii repartizate pe vârste, se evidențiază faptul că profilul migrației pentru unele din ele poate fi diferit, în dependență de tipul de localitate, și purtând un caracter specific. În acest sens, marile centre urbane, suburbiile și localitățile rurale dețin o diferențiere ce ține de vârstele predominante în populația sosită sau plecată din cadrul acestora [8]. Structura populației și ea poate fi considerată drept unul din principalii factori ce au o influență asupra mobilității populației. Consecințele modificărilor în structura populației pe vârste, sexe, etnie, grad de educație, statut marital etc. au un impact asupra intensității fenomenului de migrație, dar și asupra numărului de mișcări migratorii în ansamblu.

Schimbările în structura pe vârste a populației, care au intervenit în perioada anilor 2010-2014 în urma mișcărilor migratorii, evidențiază o creștere semnificativă a populației de vârste tinere în municipiile Chișinău și Bălți, evidențiate fiind cohortele născute între anii 1970-1974, 1975-1979, 1980-1984, 1985-1989, 1990-1994 și 1995-1999.

Cea mai mare contribuție în numărul de mișcări migratorii o are populația tânără în vârstele apte de muncă, care se reduce odată cu înaintarea vârstei. Schimbarea în componența generațiilor din mun. Chișinău în anul 2015, comparativ cu anul 2010, este de 3,3% pentru cei născuți în 1995-1999, 4,4% pentru anii de naștere 1990-1994, 4,7% pentru 1985-1989 și 2,7% pentru generațiile născute în intervalul de ani 1980-1984. În mun. Bălți, creșterile numerice al generațiilor născute între anii 1975-1979, 1980-1984, 1985-1989, 1990-1994 și 1995-1999 au înregistrat valori de 1,0%, 2,0%, 3,2%, 2,4% și 2,5%. Creșterea numărului populației în municipiile Chișinău și Bălți este favorizată de potențialul economic, administrativ și cultural deținut de unitățile administrativ-teritoriale.

Precum în marile centre de atracție a migranților, o creștere a numărului celor sosiți a fost distinsă în raioanele Anenii Noi, Ialoveni, Soroca și UTA Găgăuzia. Numărul de schimbări de domiciliu nu au facilitat schimbarea structurii demografice în aceste raioane însă, având numărul de sosiri și plecări pe parcursul acestui interval de timp, s-a observat o balanță relativ egală. Astfel, putem menționa că generațiile își mențin componența numerică în timp, adesea cu o creștere lentă a acestora.

Tabelul 1. Impactul migrației interne asupra numărului populației în profil teritorial, conform anului de naștere, 2010-2015

Raion	2005-2009	2000-2004	1995-1999	1990-1994	1985-1989	1980-1984	1975-1979	1970-1974	1965-1969	1960-1964
Mun. Chișinău	24	54	333	1713	4322	4411	2661	964	485	364
Mun. Bălți	17	8	-5	256	404	438	238	103	19	28
Anenii Noi	108	1	10	13	14	-34	-47	10	61	42
Basarabeasca	0	3	4	-10	-78	-151	-64	-24	8	-7
Briceni	-10	4	8	-20	-36	-75	-15	-4	23	32
Cahul	-19	-2	-1	-10	-26	-69	-49	-25	12	23
Cantemir	4	2	-1	-92	-288	-275	-235	-187	-44	-32
Călărași	-1	-2	21	13	-144	-212	-125	6	47	26
Căușeni	-1	-2	-3	-76	-341	-382	-248	-104	-32	-18
Cimișlia	3	6	5	-106	-214	-247	-183	-94	-21	-21
Criuleni	1	-1	6	40	-98	-105	-26	-30	50	12
Dondușeni	3	-2	-13	-15	-157	-185	-111	-70	-1	30
Drochia	-7	-6	-7	-42	-252	-283	-96	-6	23	21
Dubăsari	0	-1	9	18	-24	-83	-38	-26	-8	-3
Edineț	1	-1	-3	37	-121	-176	-88	3	-2	21
Fălești	-2	-2	-20	-103	-300	-287	-117	-13	0	-26
Florești	13	8	11	-94	-327	-333	-274	-108	19	25
Glodeni	2	-4	-28	-147	-354	-307	-247	-117	-28	3
Hâncești	1	8	-4	-71	-241	-465	-344	-165	-43	-65
Ialoveni	3	9	32	77	194	186	23	49	93	61
Leova	4	-3	-43	-111	-138	-199	-128	-75	-22	1
Nisporeni	0	1	4	-112	-221	-274	-205	-94	-54	-31
Ocnîța	9	6	-7	-69	-176	-141	-50	-21	6	8
Orhei	1	4	1	55	-112	-244	-198	-55	1	1
Rezina	0	2	-26	-109	-295	-393	-296	-114	-51	-27
Râșcani	-5	0	-15	-83	-190	-220	-123	-10	-12	10
Sângerei	5	1	-23	-251	-542	-483	-313	-113	-30	-9
Soroca	43	26	50	242	82	16	75	89	102	115
Srâșeni	2	4	-5	17	9	-21	-62	-12	62	43
Șoldănești	0	1	-19	-117	-259	-306	-133	-38	-16	12
Ștefan Vodă	-1	4	-18	-50	-300	-395	-278	-104	-36	-18
Taraclia	-5	-5	2	-68	-123	-74	-3	-11	12	-5
Telenești	8	-2	-12	-136	-471	-548	-272	-101	1	-30
Ungheni	10	-1	-26	-132	-317	-303	-169	-61	3	32
U.T.A. Găgăuzia	10	0	3	172	112	-57	2	54	80	34

Sursa: Calculat în baza datelor BNS.

În alte unități administrativ-teritoriale, unde are loc o descreștere continuă a populației, pierderea cea mai pronunțată a efectivului este anume din vârstele tinere și cele apte de muncă. De regulă, cea mai activă perioadă a vieții, când populația este mai mult supusă riscului de a schimba locul de trai, este în intervalul de vârstă 20-45 de ani. Principalii factori care influențează asupra numărului absolut al celor plecați din raioanele cu soldul migrației negativ este mărimea totală a populației și distanța fizică până la localitățile ce au un grad de atractivitate sporit (*Fig. 3 și 4*).

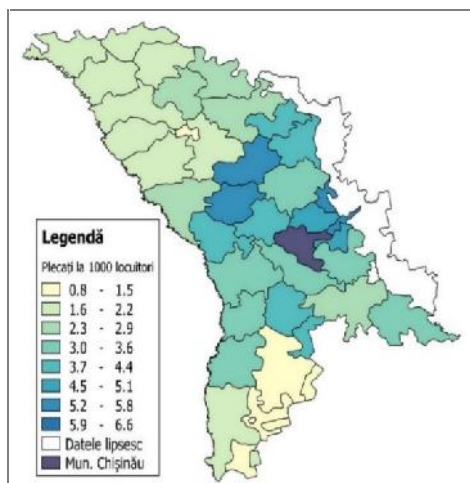

Figura 3. Numărul de migranți interni din raioanele Republicii Moldova stabiliți în mun. Chișinău, 2015

Sursa: Efectuat de autor în baza datelor BNS.

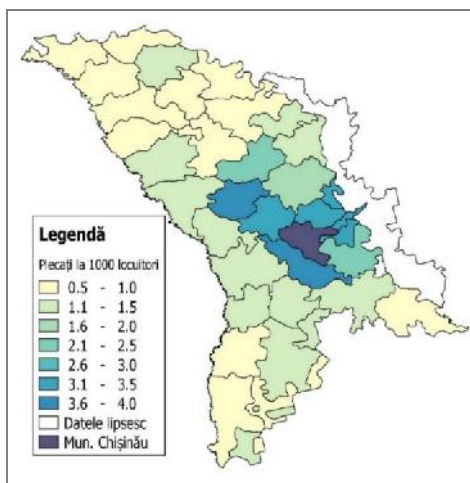

Figura 4. Numărul de migranți interni din mun. Chișinău stabiliți în raioanele Republicii Moldova, 2015

Sursa: Efectuat de autor în baza datelor BNS.

Având în vedere o predominare a mișcărilor migratorii din localitățile rurale spre cele urbane, și nu cele urban-rurale, numărul populației din satele și comunele republicii este într-o descreștere relativă continuă, începând cu vârstele tinere ale migranților. Respectiv, numărul de plecări din localitățile rurale este dictat de o intensitate mai sporită a fenomenului în vârstele 20-30 ani, precum și de numărul populației în vârsta corespunzătoare, care este supusă riscului de ași schimba locul permanent de trai.

La nivel de raioane, unde populația este preponderent rurală, descreșterea numărului populației în rândul populației tinere și în vârstă economic activă la fel își are prezența în timp. Având în vedere că gradul de urbanizare în cadrul raioanelor este mai mic decât în mediu pe republică, schimbul de migranți dintre centrele economice mari și raioanele periferice creează o situație mai dezavantajoasă pentru ultimele, ca urmare potențialul capitalului uman fiind concentrat neuniform în profil teritorial. Orașele care dețin statutul de centre raionale nu dețin un potențial economic pronunțat, iar în unele cazuri fiind incapabile să prezinte o alternativă pentru populația din cadrul raioanelor.

Conexiunea mun. Chișinău cu raioanele republicii, din punctul de vedere al mișcărilor migratorii interraionale, reflectă cel mai evident impactul distanței dintre localități, dar și prezența altor orașe atractive din punct de vedere economic pentru migranți, asupra intensității migrației interne, în dependență de originea fluxurilor migratorii. Suprafața fizică, numărul populației, statutul administrativ, dar și atractivitatea economică a acestuia sunt factori dominanți ce influențează asupra numărului celor sosiți sau plecați.

Menținerea permanentă a numărului populației din cadrul mun. Chișinău se bazează, în mare măsură, pe afluxul pronunțat de migranți, ai căror loc precedent de trai au fost raioanele din partea centrală a țării. Alegerea populației din această regiune de ași schimba locul de trai în cadrul mun. Chișinău este dictată de un grup de factori complecși care determină atractivitatea acestuia. Nu în ultimul rând, o lipsă de alternativă constituie și un grad de urbanizare mai redus al raioanelor centrale, prezentat de o rețea multiplă de localități rurale, centrele raionale fiind cuprinse de orașele ce fac parte din categoria celor mici și mijlocii. Totodată, o distanță mai mare care ar fi trebuit parcursă, de către migranți, spre orașele cu impact economic pronunțat din părțile de nord, sud

sau est ale țării determină ca o mare parte din populația implicată în schimbarea locului permanent de trai să-și stabilească reședința în cadrul mun. Chișinău.

Mișcările migratorii direcționate din raioanele de nord spre mun. Chișinău la fel își lasă o amprentă asupra evoluției numărului populației din cadrul acestuia, având în vedere un potențial solid din punctul de vedere al efectivului populației, chiar dacă orașele precum Bălți, Edineț, Soroca, Briceni, Rezina etc. sunt importante centre administrative, care își mențin atractivitatea prin prezența unor întreprinderi industriale mari. Având în vedere faptul că numărul de plecări din raioanele de nord spre mun. Chișinău constituie valori cuprinse între 0,8 și 3,0‰ în 2015, un volum semnificativ al acestora este garantat de multitudinea raioanelor amplasate geografic în această parte a republicii.

Concluzii. Având în vedere că migrația internă în Republica Moldova este reflectată doar în profil transversal (periodic) de către statistica demografică și mediul academic, unul din obiectivele principale ale acestui studiu este de a prezenta schimbările cumulative în generații la nivel de unități administrativ-teritoriale, care au avut loc în urma schimbării locului de trai. În rezultat, principalele unități administrativ-teritoriale care au beneficiat de o creștere pronunțată în generațiile cuprinse în intervalul anului de naștere 1970-1994 au fost municipiile Chișinău și Bălți, iar într-o măsură mai mică – raioanele Ialoveni, Anenii Noi și Soroca. Cele mai accentuate schimbări în structura populației, în decursul anilor 2010-2014, au fost înregistrate în mun. Chișinău, cu o creștere numerică de până la 4,7%, pentru generațiile născute între anii 1985-1989, 4,4% pentru anii de naștere 1990-1994 și 3,3% pentru cei născuți în 1995-1999. Localitățile în care se înregistrează un spor migratoriu negativ pierd, în primul rând, populația în tânăra și cea aptă de muncă.

Distanța fizică dintre localități la fel asigură un rol important ce ține de intensitatea migrației interne, în acest sens fiind evidențiată regionalizarea fluxurilor migratorii. Cel mai activ schimb de fluxuri de migranți are loc la nivel local (între localitățile din cadrul raioanelor) și între raioanele ale căror hotare administrativ-teritoriale sunt comune. Afluxul de migranți în mun. Chișinău este în cea mai mare parte, asigurat de către populația din raioanele centrale, respectiv mai puțin de raioanele din nordul și sudul republicii.

Referințe bibliografice

1. Analiza situației populației în Republica Moldova/ Coord. Gagauz O. Chișinău, 2016. UNFPA, CCD.
2. Zagorodnaia E.M., Zelenciuc V.S. Populația RSS Moldovenești. Chișinău: Cartea Moldovenească, 1983.
3. Ravenstein E. G. The Laws of Migration. În: Journal of Royal Statistical Society, 1885, No.42(2).
4. Zipf G.K. The P1 P2/D Hypothesis: On the Intercity Movement of Persons. În: American Sociological Review, 1996, No.11(6).
5. Zelinsky W. The Hypothesis of the Mobility Transition. În: Geographical Review, 1971, No.61(2).
6. Șîrba V. Migrația internă: direcții și dimensiuni. În: Creșterea economică în condițiile globalizării: Dinamica Populației și Calitatea Potențialului Uman. Chișinău: Foxtrot, 2016.
7. Hotărârea Guvernului Nr. 125 din 18. II. 2013 privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova.
8. Rogers A., Castro L. Model migration schedules. Research report RR-81-30, iiASA, Laxenburg, Austria, 1981.